

Inserati se sprejemajo in velja trislopnost vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opraviščno administracijo in ekspedicijo na starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošti velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnem hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

K spravi.

Sprava goriških Slovencev zbudila je pri vseh pravih narodnjakih iskreno željo, da bi se tudi pri nas napravila sprava med različnimi strankami slovenskimi. O potrebi in koristi sprave molčimo, kajti živo jo čuti vsakdo sam. A nekaj družega hočemo danes sprožiti.

Če hočemo, da bode sprava res imela kaj koristi za narod slovenski, ne smemo čakati, da bi se po zgledu Slovencev goriških Slovencev na Kranjskem, na Štirnskem itd. spravljali zase. Sprava mora biti občna, kajti najglavnejše reči politike slovenske, zedinjenja vseh Slovencev v eno administrativno celoto, pri spravi ne smemo prezirati. Da bi se tedaj sprava vseh Slovencev izvršila ob enem, nasvetujemo, da naj se iz vseh slovenskih krajev kranjskih, štirskih, koroških, goriških, istrskih od tamošnjih Slovencev pooblaščenim veljavni mošje zberejo k narodni konferenciji v Ljubljani ter natančno sedogovoré o načelih in o programu, po katerem naj se zastopniki slovenski v deželnih in državnem zboru ravnaajo. Rodoljubi ljubljanski pa naj osnujejo poseben komite, ki bo imel vse za tako konferencijo potrebno vrediti ter skrbeti za to, da se reč kakor hitro mogoče izvrši. Kajti če nas volitve najdejo v tem stanu, v katerem smo sedaj, potem je v veliki nevarnosti še to, kar so nam naši rodoljubi z velikim trudom in žrtvami dosedaj priborili!

Opovire in pomote duhovske politike.

B.

Videli smo, da se duhovnu pri političnem delovanju mnoge ovire in zapreke stavijo na pot in da je res poguma treba, da vsemu nasprotovanju vključno stanovitno ostane. Da se nam pa kje ne bo očitalo, da le na druge kamnje lučamo, sami sebe pa ne vidimo, hočemo tudi pred svojim pragom pomesti in na svoje prsi trkati in radi bomo spoznali, da je tudi „nostra culpa“, da naša politika nimá vselej zaželenega vspeha in da naš vpliv v zadnjem času pojema.

1. Največa napaka pri nas je ta, da smo preveč priprosti, pa premalo previdni in razumni (zviti). Nam je rečeno: Bodite razumni kakor kače in priprosti kakor golobje. (Mat. 10, 16.) In res! drugo smo bili preveč, prvo premalo! — Če se je le kje v kakošnem kotu slovenskih dežel za narodno reč kaj začelo — duhoven je bil prvi zraven. Da je le kakšna reč narodne barve imela, narodno ime, in če je bila znotraj še tako piškava, in če jo je še tako veter nasti človek priporočal — duhoven je bil precej zraven. Kdo največ stori za povzdigo domačega slovstva, kdo slov. časnike najbolj podpira? Kdo je društvu sv. Mohora že blizu 30 tisuč udov pridobil, kdo po večem Matico vzdržuje? — Kdo je bil čitalnice v življenje klical? kdo jih vodil in podpiral? Kdo je bil član in ud domorodnih društev in naprav? Ali ne povsod in najbolj slovenski duhoven? —

In ravno to je njegova napaka, ker je bil premalo previden in je hotel povsod zraven biti, tudi tam, kjer ga ni bilo treba. — Iz-

vzemši družbo sv. Mohora, ki stoji na cerkveni in narodni podlagi, slov. Matice, katero nam gre na vsak način nam prijazno ohraniti, je pri vseh enakih napravah previdnosti treba. — Slovenski duhoven na deželi si drži po pet, šest in še več slovenskih časnikov, in izda zanje po 20 do 30 in še več goldinarjev, ktere si mora še včasih od ust pritrgati. Drži jih pa ne zato, da bi eno isto reč, katero včasih vsi enako prinesejo, pet ali šestkrat bral, ampak da domačo narodno reč podpira. — Zato je pa žalostno, da slovenski časniki, ktere so duhovni na noge spravili, jih gojili in podpirali, zdaj po duhovnih udrihajo, n. pr. „Sl. Narod“! Ko bi bili duhovni bolj previdni, bi pač ne bili takrat akcij narodne tiskarne kupovali, ko se je „Narod“ v Ljubljano preselil, ko so že čutili, kakšnega duha da so njegovi patroni. — In tako se naša neprevидnost hudo nad nami maščuje. Ali ni to žalostna ironija, da „Sl. Nar.“ in „Tednik“, oprta na akcije z duhovskim denarjem plačane, zdaj po duhovnih mahata, jih grdita in v posmeh postavljata? Duhovni so bili botri banke Slovenije, brez njih, lahko rečemo, bi je nikdar ne bilo! In kaj imajo zdaj od nje? Zgubo, nekteri velikansko zgubo, pa sramoto pri nasprotnikih, katerim je žalosten stan naše banke povod, da še to ljudstvo od nas odvrčajo, katero nam je še vdano!

Duhoven je moral biti zraven, kjer so kako čitalnico ustanovili. Kaj je imel ali kaj ima zdaj od tega? Čitalnica postala je zanj očitnica. Kar se je napčnega ali nerodnega po čitalnicah zgodilo, vsega je bil duhoven sodelen in odgovoren. — In če matere svojih hčer niso rade na veselice v čitalnice pustile, vselej je bil izgovor ta, da se ne bo

Numismatičen spominek iz hrvaške zgodovine leta 1849.

Malokomu je menda znano, da so naši prvi bratje Hrvatje leta 1849. tudi denarje kovali. Morebiti čitateljem vstrežem, ako jim o tej zanimivi zgodovinski prikazni nekoliko posnamem iz ravnokar izišlega letnika numismatičnega društva dunajskega (Numismatische Zeitschrift V. Band. Wien 1875, str. 249—252.)

Leta 1848 je ban Jelačić postavil posebno vlado za Hrvaško in Slavonijo. Sekcijski načelniki ali ministri so bili: Ambrož pl. Vraničani za finance, Ivan pl. Kuković za pravo, Ivan pl. Kukuljević Sakcinski za bogočastje in prosveto, Metel pl. Ožegović za notranje, grof Oton Sermas, general Aleksander pl. Kukuljević in polkovnik Preradović za vojne zadeve. Ker je bila zveza z Bečem pretrgana in pomanjkanje drobiža že nestprljivo, sklenila je hrvaška vlada kovati narodne novce in z razglasom banskega sveta dne 1. dec. 1848 št. 2694 ukazala napraviti kovni stroj s potrebnim orodjem iz dohodkov hrvaško-slovenske deželne blagajnice.

Kdo je urezal štamplje, ni znano, gotovo pa je, da je mehanikar Daniel Schulz v Karlovcu potrebščine za kovanje izdelal za 638 gl. 55 kr. in s pomočjo Jakopa pl. Pogorelca v banskem poslopu zagrebškem kovni stroj postavil.

Meseca februarja 1849 je banska vlada poročala v Beč zastran vpeljave samostojnih novcev hrvaških. Tačasni vojni minister Kulmer je finančnemu ministru Kraus-u pisal:

„Naznanilo se mi je iz Hrvaškega, da je ondi pomanjkanje drobiža tako veliko, da je javni promet skoraj nemogoč, bankovci že ažiyo imajo in da je bansko oskrbníštvo, da vsaj nekoliko temu v okom pride, sklenilo, majhne srebrne in bakrene novce v deželi sami kovati dati. Poročevaje to prosim ob enem Vašo prevzišenost blagovoljno potrebno vrediti, da se veliko pomanjkanje drobiža na Hrvaškem kar mogoče hitro vstavi.“

V Beču dne 26. feb. 1849.

Kulmer.

Urno je došel odgovor.

Štev. 2573/F. M. de 1849.

„Da se z blagovoljno noto dne 26. t. m. naznanjeno pomanjkanje kovanega drobiža na

Hrvaškem kolikor je mogoče odpravi, ukažem graški blagajnici, banknemu oskrbníštvu v Zagrebu začasno 1000 gld. v šestih in 2000 gld. v krajcarjih proti odškodovanju v bankovcih odposlati. Počastivši se Vaši ekscelenciji to naredbo naznaniti, da jo tudi banski vladi sporočite, opomnim, da „temu upravništvu se ne more pravica, lastne novce kovati, priznati, zatoraj bi se moralo na vsako moč na to delati, da se ovako kovanje brez posebnega Najvišega dovoljenja opusti.“

V Beču dne 28. feb. 1849.

Kraus.

Ko je dne 30. aprila 1850 c. k. hrvaško-slavonska finančna deželna direkcija prevzela poprejšnjo deželno blagajnico, našla je precej srebra in bakra v kosih, ploščah in zavitkih, mnogo srebrnih svetinj in 11¼ lota bakrenih krajcarjev narodnih hrvaške vlade in popolno vredjene stroje za kovanje novcev. Ministerialni dekret dne 17. majnika 1851 je zaukazal, kovni stroj pokvariti, da ne bode več za rabo, in kot staro železo prodati, kovine in štamplje dunajskemu novnemu uradu izročiti, srebrne

nič nepoštenega zgodilo, da so tudi duhovni žraven, dasiravno so že davno odšli, ko se je ples začel. — Duhoven, ki je čitalnice podpiral, kaj je imel zato? Nehvaležnost! in enega lepega večera so mu v zahvalo „od farja“ zapeli! Da, da! preveč smo bili narodni, pa premalo previdni — pa skušnja nas je izučila — v prihodnje nas ne bo vsak tiček zapeljal, če tudi „slovenski“ poje!

2. Velika napaka pri duhovski politiki je tudi ta, da se nekteri župniki — posebno stareji — premalo zanjo brigajo. In vendar je v prvi vrsti župnik kot stalen in pravi pastir svoje fare dolžan in poklican, da svoje ljudstvo podučuje in mu pravo pot kaže tudi v politiki. On to tudi ložej stori, kot njegov kaplan, ker bolj razmere in okoljščine pozna, in ker se mu ni tako hitro bati, da bi ga zaradi agitiranja vzdigniti in prestaviti mogli. — Ravno zavoljo tega pa, ker so nekteri župniki iz ljubezni do složnosti in pokoja, če tudi ne iz prepričanja, pri volitvah roke križem držali, in vse delovanje svojim kaplanom prepustili ali jim celo protivili: ravno zavoljo tega je nam nasprotna ustavoverska stran take župnike hvalila kot častitljive, pametne, modre duhovne; kaplani pa so prišli v ime najhujših fanatikov. — Žraven tega je imel v takih krajih, kjer se je župnik v politiki rezervirano držal, kaplan neznano hud stan in je navadno tudi malo opravil. Da v dokaz temu le en zgled navedemo, je unega leta nek kaplan podpisal na adresi papežu in ministerstvu pri spraševanju pobiral. Ko je namreč pričujoče kršč. nauk izpraševal, razložil jim je nazadnje tudi pomen teh adres ali pisem in jih povabil, podpisati se, če bi bili pri volji. — Nekteri so se res tudi podpisali; ko pa vrsta pride na nekega kmeta, ki je z gospodo večkrat na lov hodil, vstane in se tako odreže: „Gospod kaplan! Če ste nas izprašali, nam listeko dajte, da gremo domu, podpisali pa se ne bomo; jaz sem bil že enkrat na Rimskem in bi bil kmalo ob nogo prišel; nimam veselja več papeža braniti! In sploh ta reč sem ne gre. Če je kaj na tem, nam bodo že g. fajmošter povedali; pa saj vemo, kako so te reči: Vi ste Slovenec, fajmošter pa nemškutar!“ In ko je ta kaplan potem župnika prijel, da naj on to reč v roke vzame, mu je odgovoril: „Če bi bilo v korist cerkvi, bi se mogli škof za to potegniti in prvi podpisati; zdaj me pa nihče siliti ne more, da bi Wurmbanda ubogal, če

svetinje in bakrene novce pa kronovini hrvaški proti povračilu metalne vrednosti kot spomin prepustiti. In tako se je zgodilo. Čudno je le, da onih 22 krajcarjev to je, 11 $\frac{1}{4}$ lota bakra ni bilo doslej ne sledu ne tiru. Le v neki zasebni zbirki v Beču je odtis tega prerredkega spominka hrvaške neodvisnosti. Na sprednji strani je kronen škit po dolgem dvakrat razdeljen, na desni sta na njem grba hrvaški in slavonski, na levi je grb dalmatinski. Okoli škita je napis zgoraj začenši: TROJEDNA KRALJEVINA HERVAT. SLAV. DALM. V reverzu je zvezda s šesterimi žarki, pod njo v treh vrstah: JEDAN KRIŽAR. 1849. spodaj oljkina in palmova vejica, v sredi obe skupaj zvezani, pod njima črka Z (agreb). Teža je 8.75 gramov, velikost 24 $\frac{1}{2}$ mil.

Hrvaška kovnica toraj ni dolgo delovala. Ko je bilo vrezanih nekoliko štamplj za razen srebrn in bakren drobiž, kakor je banska vlada nameravala, kovanih pa le prav malo novčičev po načinu zgoraj opisanega „križarja“, bila je ustavljena. Ali na veke?

J. P.

je tudi grof!“ — Ta epizoda pač ne potrebuje razlaganja! (Konec sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. oktobra.

Avstrijske dežele.

Vojni minister je poslance delegacijske povabil k streljanju za poskušnjo z novimi topovi, ki se bode vršilo 6. t. m. Gledé ercegovinskega vstanka je odsek ogerske delegacije od grofa Andrassyja zahteval, da naj se Avstrija v zadeve turške ne vtika. Pa grof je odgovoril, da se temu predlogu ne more vdati, ker ravno sedaj je kriza prikipela do vrhunca in da more imeti svobodo odločiti se, kakor bo za državo najbolje kazalo. — Vojni odsek ogerske delegacije je rešil ves izvanredni budget in pa doneske za novo topničarstvo. Prav malo reči se ni dovolilo. Andrassy je delegacijama tajno razodel, da vlada je za pribegle Ercegovince že izdala 1 milijon gld.

Štajarski deželni zbor je lansko leto sklenil zmanjšati znesek, ki ga ima dežela plačati za zidanje novega vseučilišča. Pa ministerstvo je odgovorilo, da ne more privoliti, da bi se od določenih 300.000 gld. še kaj vtrgalo. Vlada je deželi že lansko leto skazala veliko dobroto, ko se je znesek 600.000 gold. znižal na 300.000, dasi je bila pričetkom dežela sama obljubila dati 500.000 gold., tedaj 200.000 gld. več kakor bode dala.

Vnanje države.

Z jugoslovanskega bojišča poroča „Pol. Corr.“, da 28 sept. so bili pri Klepavici, 28. in 30. pa pri Prapatnici krvavi boji. Vstašev, ktere sta vodila Pavlovič in Ljubobratič in katerih je bilo 1200, palo je 56, od 4000 Turkov pa palo jih je 500. Ker je bilo Turkov toliko preveč, niso mogli vstajniki dosti opraviti, a govori se, da jim je pri tej priliki prišla v roke — vojna kasa turška.

Na Kleku izbarkani turški vojaki so pretekli teden štirkokrat poskusili prodreti v Ercegovino, pa so bili zmerom vrženi nazaj. Nazadnje so se vrnili na parobrod, pri kateri priliki jih je mnogo vtonilo.

29. sept. so se topli pri Gabeli. Kristijani so našeškali Turke, a ker jih predna straža ni o pravem času svarila, prišla jim je turška vojna z Stolaca za hrbet. K sreči je prišel Ljubobratič Turkom tudi za hrbet, katerih en del se je moral rešiti čez mejo avstrijsko, drugi pa so pobegnili v velikem neredu. Natančno število mrtvih ni znano. Ranjence so pripeljali v Dubrovnik.

Tudi v Valoni v Albaniji se je pričel upor proti Turkom in so 4 vojne ladije prišle pred Valono.

Turki se pripravljajo za vojno po zimi in nakupujejo koce, kožuhe in gorke odeje.

Število vseh vstajnikov ercegovinskih znaša 12 do 14.000. Dve tretjini imate navadne puške, ena tretjina pa take, ki se bašejo od zadej. Streljiva in živeža jim ne manjka. Neslovanskih prostovoljcev je le okoli 150.

o srbski skupštini, ki se je iz Kragujevaca preselila v Beligrad, nekteri listi pišejo, da knez je to določil, da bi skupština bila bolj neodvisna in da bi bilo konec hujskanja, ker bi vlada tem ložej nanjo pazila, drugi listi pa poročajo, da preselitev skupštine v Beligrad se smatra kot vojevito znamenje. Večina prebivalcev je vneto za vojsko in bode tudi narodno skupštino silila na vojsko.

Vse kaže, da hoče Srbija pričeti boj s Turki. Že se nakupujejo konji in v Lüttichu je naročeno mnogo orožja, za ktero je skupština v tajni seji dovolila 3 milijone dukatov.

Častnika, o katerih se je pravilo, da so ji Turki ustrelili, sta se čvrsta in zdrava v kmečki obleki vrnila k svojim polkom. Novico, da so ji ustrelili, so bili Turki boje nalašč raznesli, da bi bili zdražili Srbe, ali pa kako reč s tem prikrili.

Ruska. Vsled porazumljenja med vlado rusko in rimskim sedežem je bil prejšnji škof Ploški, Vincenc Popiel, ki je več let na severnem Ruskem živel v pregnanstvu, od cara 10. sept. potrjen za škofa Kališkega, ali kakor piše vradna „Gaz. Warsz.“, mu je bilo milostljivo zapovedano postati škof kališki. Škof je že odšel v svojo škofijo, kjer mu pa vlada napravlja velike sitnosti. Ker se ji ni spolnila želja, da bi se bila rusčina vpeljala v cerkvenih obredih katoliških, bode pa nagajala škotu katoliškemu, ker že danega potrdila zaradi lepšega noče preklicati. — Polski posestniki v zahodnih deželah morajo še vedno plačevati neko v zadnjem vstanku jim naloženo kontribucijo, ki ima nov vstanek zabraniti. V devetih okrajih bode za leta 1876 ta kontribucija znašala 1.636.856 rubelov, če se jih ne bo, kakor vsako leto, nekaj pa prišlo žepov okrajnih načelnikov.

Izvirni dopisi.

Iz Ribnice 27. sept. — Ravno je leto dni preteklo, kar nam je slavnoznani ljubljanski orglar, g. France Goršič, izdelal in postavil nove orgle v naši krasni farni cerkvi. Mnogo strokovnjakov in orglavcev jih je med letom že ogledalo in poskusilo, in niso jih mogli prehvaliti. Odlasali smo Ribničani to mojstersko delo očitno pohvaliti, a čez leto in dan objavimo, da vkljub še ne dovolj suhemu cerkvenemu ozidju in vkljub hudi lanskim zimi so orgle nepokvarjene ostale, in so še boljši kakor od začetka. — Zvedencem cerkvenih orgel bo gotovo vstreženo, ako tu g. Goršičevo 19. delo (op. XIX.) nekoliko opišem.

Omara, lepo v romanskem-cerkvenem slogu izdelana orehovo pobarvana, hrani 26 glasujočih se spremenov in meh; tu je vse tako umetno vredjeno, da se lahko pride do vsake piščalice, do vsacega najmanjšega orgelnega dela izvrstne mehanike brez vsega truda. Kinčajo pa omara zlasti srebrosvitile piščali principala 16 čevlj. Igralna miza spredej ima dva manuala po 56 prebiralnic, podnožnikov je 27.

I. manual ima razun omenjenega principala družega z 8', dvojno flavto z 8', harmonično flavto s 4', gamsov rog z 8', oktavo s 4', superoktavo z 2', nasatkvinto z 5 $\frac{1}{3}$ ', trobento z 8', violo gambo z 8', mikstura je 5na, kor-net 3ni.

II. manual šteje sledeče spremene: Principal 8', oktavo 4', flavto dolce 4', cevno flavto 8', solicalinal 8', colino 8', miksturo 4no.

V podnožniku, (pedalu) so ti le spremeni: Principal bas 16', violon 16', subbas 16', violončel 8', oktavbas 8', kvintbas 10' in bombard 16 čevlj.

Poleg teh spremenov je tudi manualni in pedalni sklep, pri podnožniku pa manualni in pedalni zbiralnik.

Prijetnih, milih, kakor tudi živih glasov posamesnih spremenov ni moč popisati, treba jih je le čuti; a mogočni harmonični glas vsih spremenov ti pretresa srce in zidovje.

Temelj je postavil orglam rajni g. Anton Čelešnik, Ribničan, bivši učitelj in orglavec v Št. Jerneju na Dolenjskem, ki je čez 1000 gl. zanje volil; Bog mu daj dobro!

Čast tudi gre častitemu za pravi cerkveni kinč zelo vnetemu ribniškemu gosp. dekanu M. Skubicu! Vse spoštovanje ribniškim faranom,

ki se ne bojé stroškov za olepšanje božje hiše! Naj se ptujci prepričajo, kaj so oni storili za cerkev, pa tudi za šolo. Slava gosp. mojstru orglarstva Er. Goršiču! Naj bo pošten možak sl. cerkvenim predstojništvom živo priporočen.

K sklepu omenjam tudi, da stare, dobro ohranjene farno-cerkvene orglje s 13 spremeni, ki so postavljene na stranskem koru, še čakajo kupca. Prodamo jih jako po ceni.

Bog!

U. Ribniški.

Od Temenice, 3. okt. V „Slov.“ od 2. okt. vrhniški g. dekan odgovarja „Narodovemu dopisniku, o katerem je znano, da je kaj rad grdil tamošnje duhovne, češ, da jim za šolo ni mar, da šoli nasprotujejo. Ondotne razmere mi niso znane, tedaj o njih ne pišem, le toliko rečem, da šola silno škodo trpi, kjer se duhovni in učitelji ne razumejo, nasprotno šola lepo napreduje, kjer učenik in duhovcu živita v prijaznosti in se drug drugemu podpirata kot odgojitelja in učitelja otrok. Tako je pri nas v Trebnji. Naši duhovni in učitelji so zmiraj v najlepši zastopnosti in vzajemno delajo za blagor šole. Imela je naša šola izvrstne učitelje. Prezgodaj umrli blagi Arko je bil 16 let učitelj v Trebnji in naša šola je bila pod njim zmiraj ena prvih in najboljših v okr. glavarstvu. Njegov naslednik g. V. Levštek je bil žalibog le eno leto pri nas. G. Levštek je v resnici cvet učiteljskega stanu, izvrsten v šoli, ponižen, moder v obnašanju, poštenjak skozi in skozi. Dasiravno je bil 2 meseca bolan in ravno zadnje 14 dni pred skušnjo v toplicah, so vendar otroci — bilo jih je 183 — pri skušnji 9. sept. tako gladko odgovarjali, da sta nazoča gospoda okr. glavar in okr. šolski nadzorniki očitno izrekla, da v celem novomeškem glavarstvu je najboljša šola v Trebnji. Med boleznijo sta ga gg. kateheta kolikor je bilo mogoče podpirala. Milo je bilo slišati gospoda šolskega predstojnika, ki sta poslovivša se od g. Levšteka, obžalovala, da tako hitro zapusti naš kraj, obžalovala našo šolo, ki zgubi tako izvrstnega učitelja. Solzice žalosti so otrokom v očeh zaigrale, ko so slišali, da se bo vendar zgodilo, česar so se bali, ko so zvedeli, da toliko ljubljene učenika drugo leto ne bodo več videli. Odhod g. Levšteka obžaluje cela fara, ostane jej nepozabljiv. — Vrhničanom in vrhniški šoli čestitamo, Trebanjcem pa želimo odišlemu vrednega naslednika.

Temeniški.

Iz Kroke, 2. oktobra. „Slovenski Narod“ je imel dopis iz Kroke: „Kdo je šolo brezversko naredil?“ G. J. Z., beneficijar, je učil krščanski nauk po 4 ure na teden, kar tudi dopis potrdi; na koncu leta je imel izpraševanje iz krščanskega nauka v pričo g. dekana, Sil. Keše-ta, nadzornika škofijskega, kateri je ob enem tudi pri nas okrajni šolski nadzornik. Gospod beneficijar je tedaj svojo dolžnost spolnil — in šola ni brezverska. Da pa koncem šole vrsta iz krščanskega nauka ni bila izpolnjena od g. beneficijata, se je zgodilo zaradi tega, ker mu je nihče v podpis ni dal.

Iz celjske okolice, 2. oktobr. — (Šolstvo; — unija.) Šolske razmere so pri nas na Štorskem najmanj take, da bi jih bili veseli. „Slov. Gosp.“ nam je o tej reči že marsiktero zanimivo povedal, n. p. kako se šolstvo ceni, da se kot šol. komisarji v šole pošiljajo zdaj usnarji, zdaj graščinski slugi, tako da drugo leto mogoče volarji na vrsto pridejo; kako da učitelji nemškutarijo; o vojniškem učitelju pravi dopisnik iz celjske okolice na-

ravnost: „proč s takimi učitelji“. In vendar bo treba še marsikterega učitelja razglasiti, preden bo bolje na tem polji, kajti ne samo po mestih in trgih, celo po deželi najdeš tu in tam učitelje, ki izključljivo podučujejo v nemščini, bodi si da se potegujejo za nadzornikovo priateljstvo, ali za nadzorništvo samo. Še celo mariborske šolske sestre duhovniki grajajo, da so dozdej preveč nemškutarile, če tudi človek kršč. odgojo v takih inštitutih zagovarja. S tem pa ne moremo reči, da sploh dobrih učiteljev nimamo: hvala Bogu, tudi te še imamo, samo da so kaj redki.

Vendar pustimo to; naj tukaj omenim druge nerednosti šolske in razmere našega duhovenstva do učiteljev. Sploh ne bomo cenili šolskih postav, dokler se mora o marsikteri šolski uredbi priznati: to ni prav. Tako so razmere duhovnov do učiteljev krivične, ako se sploh prizna, da nižji ne more biti viši, da je duhovnik viši izšolan od učitelja. Faktično je duhoven podvrsten učitelju; katehet se smatra kot navaden — ne verski — učitelj in kakor tak je podvrsten prvemu učitelju, kojemu pripada ime šolskega voditelja — Schulleiter. Ako je navaden učitelj tudi nadzornik, ima pravico poslušati ali zahtevati, da katehet pred njim katehizira; vendar tudi to bi še bilo prenesti, če bi se tak nadzornik svoje revščine zavedal; drugače pa se pripoveduje o konjškem učitelju, ki je ob enem inšpektor; ta posluša na Frankolovem župnika v šoli katehizirati, pa se vsede k oknu ter jame časnike (cajtinge) brati (bolje bi bilo omikanega Slovenca). Tukaj nam bo slobodno izraziti željo: proč z navadnimi učitelji kot širokopirjočemi se inšpektorji! Inšpektorju poslušati kršč. nauk bi radi priznali, da bi bilo le tudi dekanu ali škofu dopuščeno poslušati učitelja izpraševanega iz družih predmetov, kar bi bilo ravno tako prav kakor prvo.

Učiteljstvo ima dalje, če je navaden učitelj inšpektor, po dva uda v okrajnem šol. svetu, duhoven, se ve, pa kar po enem, kar nikakor ne kaže na ravnopravnost duhovenstva z učitelji, ker se itak praeponderancija dandanes niti misliti ne sme. Učitelji so večidel brez nadzorništva, kar tudi ni prav; ali je učitelj inšpektor, takrat samega sebe nadzoruje, ali pa ni inšpektor, pa tudi-takrat ga redko kdo invigilira; so sicer na papirju krajni šol. sveti, pa koliko jih našteješ, ki ne vegetirajo samo, temuč so tudi delavni? In naj bi župnik tukaj se opekel, če je v kraj. svetu? Ker so naše štirskostavne šole huje od kranjskih, zato v obče izrekamo trditve: da ima duhovenstvo še sedaj dovolj vpliva v šoli, ne moremo podpisati, ker ga nima niti dovolj, niti nič, temuč celo nič ne, kar je manje ko nič. Kaj pa še porečeš k študentskim počitnicam ljudskih šol? Višjih in srednjih šol učencem je dovolj desetmesečna šola: samo ljudske šole šolarji, ki so starišem svojim marsikrat potrebni ko vsakdanji kruh, oni se imajo dalj časa šolati, če tudi učitelji priznajo, da se prve dni 11. meseca ne podučuje več! Zakaj to? Vemo vzrok, pa ga nočemo kazati; take in enake morajo biti, da le ni, kakor je bilo. Naj bo! če je le šoli pomagano. Vendar se ne sme prezirati, da so skoro vsi nonplusultra učenjaki novoerni še iz stare šole! —

Bomo li kaj slišali o narodni spravi, kakor na Primorskem? Bomo kaj debatirali o prestrojenju dvojnih slovenskih listov v enega, morda v „Narodni Slovenec“, ali „Slovenski Narod II.“? Če smo odkritosrčni, objektivni, moramo to želeli. Naš „Slovenec“ mora gotovo dosti žrtvovati, „Narodu“ in „Tedniku“ narodna

tiskarna ali fond, iz kojega zoblje, tudi morda ne bosta vedno „zur Disposition“ — in občnega slovenskega glasila tudi ni med svetom izpolnenega, namreč vedno najdeš le enega, ali „Nar.“ ali „Slov.“! Pravični mladi sami priznajo, češ, „še ni čas za razpor“. Kadar smo močni ko Nemci, slobodno razprtije velikih narodov posnemamo; kdor pa sedaj od naših strank ni za zedinjenje, on bo doživel gledati, kako majko Slovenijo Nemec pogoltne. Dober tek!

Domače novice.

V Ljubljani, 2. oktobra.

(Zabava na korist ercegovinskih in bosniških sirot) je bila po vsem odlična, čisti dohodek znaša 152 gld. Prostori čitalniške gostilnice so bili zelo napolnjeni narodnjakov, nemčurska svojat se ni vdeležila. Pogrešali smo — dasiravno je bil namen blag, dobrodejen, vse one osebe, katere „Laib. Ztn.“ pri svojih poročilih o enakih zabavah na čelo stavi, namreč dež. predsednika vit. Widmana, dež. glavarja dr. Kalteneggerja, mestnega župana Laschana, Aleks. Dreota itd. itd. Zato so se pa drugi dobrotniki obnesli z obilnimi darovi za loterijo, ktera je imela čez 80 dobitkov. Glasbeni del zabave je bil — hvala vojaški godbi! — izvrsten, ravno tako pevski del; slišali smo lepo vbrane krepke zборе čitalniških pevcev, gosp. Nollu nas je pred odhodom v Zagreb še enkrat razveselil s svojim krasnim glasom, ravno tako gosp. Medén; gosp. Kajzelj je skrbel za smeh in kot „zavarovalen agent“ najprej z besedo, potem pa tudi s petjem večerno zabavo dobro zabelil. Iz njegovega kupleta „Slab papir“ podamo svojim bralcem sledeče najmikavnejše kitice, ki so bile s splošnim ploskom sprejete:

Je v listih kak članek zabeljen močno,
Razpravlja razmere današnje krepko,
Pisatelja misel le blaga tišči,
Zato mu s peresa se méd ne cedi.
Razdražiti koga — ne misli srcé,
Če tudi bolj ostro mars'kako pové,
Pa pravdnik državni, ki pazen je zmir,
Zaseže brž list, češ, da slab je papir.

Za sedem'dvajst soldov pri meni dobiš
Blaga eno vatlo, za kar si želiš:
Blago je izvrstno, prepričal se boš,
Cenejš' ko pri men' ga nikjer ne doboš.
Tak brati v oglasih, po časnikih je,
V štacuno kup'vat jih na kupe res vre;
Al kupec prepriča prenašlo se sam,
Da kupil blago je papirnato tam.

Svoboda, napredek na srcu mi je,
Tak piše „turšk' listič“, pozna ga že vse;
In res za svobodo prav turško gori,
„Na kole z uporniki“ — vedno kriči.
Kaj prava svoboda, to misli si tak:
„Jaz le sem gospod, drug pa suženj je vsak“.
Kaj pravite k takemu listu li vi?
Da slabš'ga papirja od njega ga ni.

Profesor ti knjigo učeno izda,
Ki petsto poglavij v sebi ima,
Da mladež bi naša učila se 'z nje,
Kar jej za prihodnost učiti se gre.
V tej knjigi pa veje prusaški hud duh,
Šopiri se v nji le ošabni napuh.
Al bode ta knjiga prusaška nam všeč?
Najbolje, da vrže nebrana se v peč.

(Na včerajšnji god presvitlega cesarja) so razne šole imele skupne sv. maše. Ob 10. uri imeli so mil. knez in škof slovesno sv. mašo v stolni cerkvi, katere se je pa od c. k. vradnikov vdeležila silno majhna peščica. Če bi bile kake volitve, pa gotovo ne bi bilo manjkalo nobenega!

(Narodna tiskarna) se je iz Tavčarjeve hiše preselila v Franc Kolmanovo v „Zvezdi“.

tikoma gledališča, hiš. štev. 25—26, kjer sta tudi vredništvo in opravništvo „Sl. Naroda“.

(„N. Fr. Prese.“) ne neha grditi ustajnikov in božati Turkov, kakor da bi bili prvi najhujši divjaki nečloveške grozovitosti, zadnji pa usmiljeni bratje, ki z vjetimi jako ljubeznjivo ravnaajo. O kolih, na ktere Turčini vjete kristjane žive natikajo, ta turški list se vé da tudi nič ne ve in ne črhne. Prav perfidno pri naša pa protokol, ki so ga Turki boje z vjetim slovenskim črkostavcem Mejačem v Bihaču spisali. Namen pri tem ima, ovaditi, če mogoče, koga v Ljubljani ali v Zagrebu, češ, da se iz teh mest pošiljajo prostovoljci, orožje itd. ustajnikom. Naš „turški list“ je brž posnel dotični sestavek iz „N. F. P.“ gotovo le zaradi tega, da bi našo policijo napotil do kakih preiskav zoper Slovence. Le škoda, da nič gotovega ne ve, drugače bi brž vpil: „Ta in ta pošilja smodnik v Bosno, pri tem je shramba orožja, oni je dal temu prostovoljcu denar, da je mogel iti v Bosno. Preiščite, zgrabite in zaprite jih!“ Morda bi ta „list“ še ploskal, ko bi videl kakega narodnjaka živega na kolu.

Razne reči.

— Duhovske spremembe v goriški nadškofiji. Č. g. Čerin Tomaž, dozdanji kaplan v Ročinji, gre za vikarja v Vedrijan, na njegovo mesto pride č. g. Jožef Kodelja iz Tapoljana. V. č. g. dr. Janez Flapp, dozdanji spiritual v centr. sem. je dobil stolico cerk. zgod. in cerk. prava. V. č. g. dr. Jožef Gabrijevčič, profesor bogoslovja, prevzame zopet začasno mesto spirituala.

— Iz Štajarskega se nam piše: Dr. Svoboda ni več „chef redacteur“ graške „Tagespošte“. Katoličani mu k odhodu gotovo iz srca kličejo: Zdravo! Ni bilo kmal človeka, ki bi bil na Štirnem in po svetu toliko zmot, hudobije in nevere raztrosil med ljudstvo od njega; po verskem čutu prostomislenec, t. j. frامason, je kaj lepo psoval kat. cerkev, gnjusil sv. Očeta, duhovenstvo vsakidan s škandali o farovških kuharicah; zagovarjal je kaj močno protestantizem, starokatoličanstvo, bil je ud društva za pobegnjene kat. duhovne, tako da mu frامasoni slobodno dajo križec za zasluge in mu sam hudi mora izraziti svojo zadovoljnost. Če ni odgovornosti, ga ne bo grivalo! —

— Presvetli cesar je visokodušno blagovolil darovati iz lastnega premoženja: Na Srpenico za vodotok in popraviljanje vodnjaka 400 gl., v Prvačino za popraviljanje farne hiše 400 gl., na Žago za šolske potrebe 300 gl., v Opačjeselo za cerkev 500 gl., v Bukovico za cerkev 400 gl., v Čezsočo za zvon 100 gl., za neko družino v Kalu, poškodovano po ognji 100 gl., skupaj 2200 gl.

Milodari za ercegovske in bosniške rodbine.

Iz Ljubljane: Josip Rebič 1 gl. J. Kk. 30 kr. Mart. Bončar 1 gl. J. Kopic 30 kr. Ničman 2 gl. dr. J. Sterbenec 5 gl. A. Aubel 1 gl. A. V. 20 kr. Marija Nahtigal 1 gl. Ivana Bončar 1 gl. Novomeščan 2 gl. nekteri slovenski dijaki 6 gl. — Iz Dunaja prefekti v Terezijaneju Jelenec 2 gl. Koželj 5 gl. Novak 5 gl. Žerjav 2 gl. dr. Kalman 2 gl. Iz Črnega Vrha po č. vikarju A. Domicelju 12 gl. Iz Radviljice po č. župniku J. Bononi 19 gl. L. Tomšič v Trebnjem 2 gl. Iz Brezovice po č. župniku Jan. Potočniku 15 gl. 40 kr. Od sv. Mihela po č. župniku F. Leganu 3 gl. Iz Kamnika po č. dekanu J. Križaju 1 zaboj obleke itd. — Č. župnik Jos. Hočevvar na Igu 5 gl. dr. Majdič v Ormuži 8 gl. — Iz Kamnegorice:

Jan. Stroj 3 gl. Jera Debelak 2 gl. Arce Žvan 2 gl. Marko Bohinec 1 gl. Iz velikih Lašč po č. župniku M. Frelihu: Mat. Fr. pleban 4 gl. Ivanski 3 gl. Ant. Praznik 1 gl. Jože Polčič 1 gl. Matija Hočevvar 1 gl. Nemec Polona 1 gl. Jože Baldek 1 gl. Anton Gruden 1 gl. Janez Prijatelj 1 gl. Marija Žužek, Marija Rope 1 gl. Janez Gruden 50 kr. Janez Zadnik 40 kr. Matija Ivanec 60 kr. hiša Grebenčeva 1 gl. J. Hartman 50 kr. M. Udovič 50 kr. Lušin 30 kr. Turek 20 kr. Hiriš 20 kr. Pavl Perc 20 kr. Petrič 5 kr. M. Jaklič 20 kr. Marjeta 10 kr. Lenič 20 kr. Franca 40 kr. M. Adamič 20 kr., in nekaj obleke. Ivanec 10 kr. Košmerlj Reza 65 kr. Jera Lundar nekaj obleke. Marija Dolšina 60 kr., in nekaj obleke. Jože Hočevvar 50 kr. A. Cimpermán 15 kr. Rozala Gorenec 40 kr. A. Germ nekaj obleke. M. Gruden nekaj obleke. M. Levstik 20 kr. Rotija Lumbar 40 kr. Marija Hočevvar 50 kr. J. in M. Hočevvar 20 kr. in nekaj obleke M. Peček 10 kr. J. Mramor 25 kr. M. Žužek 50 kr., in nekaj obleke. Leopold Baldek 50 kr. M. Gruden 60 kr. J. Marolt nekaj obleke. M. Krompelj 20 kr. M. Praznik 40 kr. M. Jaklič 40 kr. J. Jaklič 20 kr. M. Hočevvar 50 kr. Marjeta Žužek 1 gl. Marjeta Bartol 1 gl. M. Peterlin 40 kr. P. Žnidaršič 40 kr. M. Grebenec 40 kr. Jožef Hočevvar 3 gl. Neža Zakrajšek 20 kr. M. Petrič 23 kr. Peterlin 60 kr. M. Žnidaršič 20 kr. Franca Hočevvar 17 kr. Štefan Ivanec 50 kr. N. Jaklič 1 gl. Neimenovani 1 gl. 21 kr. v kup iz Lašč 37 gl. 41 kr. — Iz Ljubljane *) V 4 izkazu se ima glasiti Josip mesto Peter Kozler: A. Verhunc 2 gl. Kalin 1 gl. M. Kozler 3 gl. Fr. Mali 4 gl. gospá Hauptman 2 gl. Josipina Murnik 1 gl. Blaž Hafner 1 gl. F. Drenik 1 gl. Fr. Golob 1 gl. Mih. Dimnik 1 gl. neimenovan 3 gl. A. K. 2 gl. F. W. 1 gl. F. M. 50 kr. Fr. Piskur 1 gl. Vojteh Kurnik 1 gl. Jan. Novak 1 gl. Maria Mahkot 50 kr. Jan. Dimnik 1 gl. A. Sluga 1 gl. J. K. 5 gl. A. L. 2 gl. J. C. 2 gl. V. Pr. 1 gl. J. Jereb 1 gl. J. Belar 3 gl. M. Ferkov iz Honšič 30 kr. n. iz Borovnice 30 kr. — Iz Postojne Ign. Štefin 1 gl. Jan. Poženel 1 gl. Katar. Albertini 2 gl. J. K. m. 1 gl. — Vesela družbica v Vuzenici „za sv. vero in svobodo“ 3 gl. Lampe v Gočah 5 gl. — Iz Zatičine G. J. Hinek 2 gl. G. Jakelj 5 gl. Mar. Kek 2 gl. M. Merhar 50 kr. K. Omahen 50 kr. Več drugih 1 gl. 40 kr. — Z Bohinjske Bistrice 21 gl. 30 kr. — Iz Kamne gorice: Lor. Bernik 3 gl. S. Pesjak 2 gl. Mih. Pesjak 2 gl. Jos. Zelenik Witingan na Češkem 6 gl. dr. Čuček v Rivi 1 gl. 50 kr. Štiberc provizor Feldkirchen 2 gl. Franjo Bukovec, svečenik v Zmirju 1 gl. 37 kr. — prejšnji izkazi 746 gl. 96 kr. skupaj 1032 gl. 74 kr.

Odbor potrjuje sprejem s preserčno zalvalo in prosi še milodarov. Odbor je spet 200 kecev kupil in v Dalmacijo odposlal. Kar je dozda nabrane stare obleke, poslal je odbor za pribegle bosniške rodbine po ukazu zagrebškega odbora v Sisek in Gradiško.

Ljubljanski podpiralni odbor:

J. N. Horak, Dr. J. Vošnjak,
predsednik. denarničar.

Umrli so:

24. spt. Marija Analogar, kramarica, 57 l., za oslabljenjem. — Janez Zajec, tesarja otrok, 3 tedne, za drisko. — Janez Košak, delavec 32 l., za poškodovanjem. Marko Pettau, urarja otrok, 28 dni, za drisko.

25. sept. Marija Štrukelj, zidarja otrok, 1 $\frac{3}{4}$ l., za vnetjem vratu. Nikolaj Šemerl, vpok inženir, 70 l., za možg. mrtvoudom. — Jozefa Koprivec, šivilja, 46 l., za prano vodenico.

26. sept. Jakob Babšek, delavca otrok, 1 $\frac{1}{2}$ l., za mrzlico. — Bazilj Huzarovič, furir v pokoji, 56 l., za mrtvoudom.

27. sept. Jože Podkrajšek, učitelj, 68 l., za prano vodenico. — Jakob Plehan, bviši hišni posestnik, 61 l., za jetiko.

28. sept. Šimen Herman, gosač, 68 l., za srčno napako.

29. sept. Andrej Novak, delavec, 42 l., za pljučno sušico. — Adelajda Maček, trgovca žena, 41 l., za možg. mrtvoudom. — Matija Rüger, jetnik v posilni delavnici, 64 l., za oslabljenjem.

30. sept. Magdalena Renkelj, gosaška vdova, 63 l., za oslabljenjem.

Eksekutivne dražbe.

6. okt. 3 Matija Slivar-jeva iz Hrenovic (48 gl.) v Senožečah. — 3. Jan. Lužar jevo iz Travnega dola (668 gl.) v Rudolfovem. — 2. Tom. Oblak-ovo iz Vrhničke (370 gl.) na Vrhnički — 2. Miha Hrščak-ovo iz Gabere (722 gl.) v Senožečah. — 2. Jak. Anžič-ovo iz Dobruin (50 gl.). — 2. Jože Kerenc-ovo iz Suše (1433 gl.). — 2. Jurij Sveteršič-ovo z Jezera (3118 gl.), vse v Ljubljani. — 2. Jurij Pesaver-jevo iz Serča (450 gl.). — 2. Karol Nagelj-ovo iz Bršlina (2090 gl.). — 2. Florjan Učman-ovo iz Vel. Cerovea (348 gl.). — 2. Ant. Simončič-ovo iz Smolene vasi (950 gl.), vse v Rudolfovem.

7. okt. 3. Jan. Klemenčič-ovo (1360 gl.) v Metliki. — 2. Jože Cesar-jevo iz Arklavca (1064 gl.). — 2. Andr. Krese-jevo iz Sela (1374 gl.). — 2. Jan. in Ana Jerman ovo iz Ločne (810 gl.), v sev Rudolfovem.

8. okt. 3. Jak. Prše-jevo iz Malih Toplic (420 gl.) v Črnomlju. — 2. Jan. Smrka-jevo iz Polanjske (1235 gl.). — 2. Fr. Vidicevo iz Kandje (5620 gl.), obe v Rudolfovem.

9. okt. 3. Reze Juvančič-ovo iz Hrenovic (2620 gl.). — 3. Ivane Mrče-jevo iz Hrenovic (2346 gl.), obe v Senožečah. — 2. Ant. Perko-vo (200 gl.) v Haščah. — 2. Jak. Morušič-ovo z Vrhničke (1450 gl.) na Vrhnički.

Štajarske.

6. okt. Ig. Ritonija v Slov. Bistrice (3200 gl.).

7. okt. Jan. Kovačič v Sušcu (8300 gl.) — 3. Tereza Krajnc v Prešju (1460 gl.) — 2. Miha Horvat v Stoglincah (1300 gl.).

9. okt. 3. Marija suhač v Šiblovi (6046 gl.).

Telegrafične denarne cene 4. oktobra.

Papirna renta 70. — Srebrna renta 73.40 — 1860letno državno posojilo 111.40 — Bankine akcije 920 — Kreditne akcije 210. — London 111.95 — Srebro 101.45. — Ces. kr. cekini 5.33. — 20Napoleon 8.92.

Št. 4568.

(75—3)

Razpis

8 štipendij in 4 mest za plačilo v deželnej sadje- in vinorejski šoli na Slapu pri Vipavi.

Za dveletno sadje- in vinorejsko šolo na Slapu v Vipavski dolini se za prihodnje šolsko leto, ki se začne 1. novembra l. 1875, razpisuje 8 deželnih štipendij po 120 gold. na leto za mladeniče ubožnih starišev iz Kranjskega, kateri so 16. leto dospeli, ki so krepkega života, trdnega zdravja in lepega obnašanja, ki imajo vsaj toliko šolske omike, kolikor se je dá v ljudskih šolah pridobiti. — Prošnjiki naj svoje, lastnoročne v slovenskem jeziku pisane prošnje, katerim naj priložijo rojstni in ubožni list, spričalo od g. župnika o lepem vedenji, spričalo o končani ljudski ali kaki večji šoli, in zdravniško spričalo, pošljejo, ako je mogoče, pa osobno izročé vodstvu sadje- in vinorejske šole na Slapu do

10. oktobra l. 1875.

Tudi se sprejmó 4 mladeniči za letno plačilo 120 gold. za stanovanje in hrano in z 20 gold. šolnine v imenovano šolo, ki naj tudi svoje prošnje z ravno takimi spričali in dokazi, — le ubožnega lista ni treba — do 10. okt. t. l. vodstvu omenjene šole na Slapu izročé.

Sprejemajo se pa tudi taki učenci v to šolo, ki nimajo v šoli stanovanja in hrane, ampak ki le šolo obiskujejo, ter za to plačajo 20 gold. šolnine za celo leto.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, 4. septembra 1875.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.